

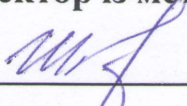
**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних та прикладних наук

Кафедра права імені академіка УАН о. Івана Луцького

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО

«29» 08 2025 р.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	26 Цивільна безпека
Спеціальність:	262 Правоохоронна діяльність
Освітньо-професійна(освітньо-наукова) програма:	“Правоохоронна діяльність”
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов’язкова
Мова викладання, навчання	українська

**Івано-Франківськ
2025**

РОЗРОБНИК:

д.ю.н., професор, професор
кафедри права імені
академіка УАН о. Івана Луцького

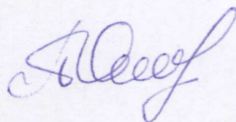
Микола КАРЧЕВСЬКИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького

протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.

В.о. завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОП

Микола КАРЧЕВСЬКИЙ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол №1 від 29 серпня 2025 р.

е-mail	mykola.karchevskyi@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	201
Посилання на сайт	<u>Микола Карчевський</u>
Сторінка курсу в СДО	<u>Кримінальне право</u>

Анотація навчальної дисципліни «Кримінальне право»

ВСТУП

Кримінальне право є фундаментальною галуззю права, що визначає основні засади відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень, систему покарань та принципи кримінально-правового регулювання. Його роль є ключовою для забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод людини, а також стабільності суспільства.

Для працівників державних правоохоронних органів глибоке розуміння кримінального права є необхідною передумовою ефективного виконання службових обов'язків, зокрема розслідування кримінальних правопорушень, притягнення винних до відповідальності та застосування кримінально-правових заходів. Водночас, у сфері приватної безпеки знання кримінального права дозволяє правильно оцінювати ризики, забезпечувати правомірну діяльність охоронних структур та уникати правових порушень у процесі забезпечення безпеки бізнесу та громадян. Дисципліна «Кримінальне право. Загальна частина» формує у студентів розуміння кримінально-правових норм, методів їх застосування та ролі кримінального права у забезпеченні справедливості. Вона охоплює питання кримінальної відповідальності, складу кримінального правопорушення, видів покарань, стадій кримінального процесу та інших ключових аспектів.

Опанування цієї дисципліни є необхідним для фахівців у сфері правоохоронної діяльності, оскільки дозволяє їм ефективно застосовувати правові норми, аналізувати правопорушення та приймати обґрунтовані рішення у сфері правозастосування.

Згідно з вимогами освітньо-професійних та освітньо-кваліфікаційних програм студенти повинні

знати:

- Основні поняття та принципи кримінального права, його предмет і метод.
- Джерела кримінального права, включаючи Конституцію України, міжнародні договори, судову практику та кримінальне законодавство.
- Поняття кримінального правопорушення, його класифікацію, склад та правові наслідки.
- Основи кримінальної відповідальності та систему кримінально-правового впливу.
- Стадії вчинення кримінального правопорушення та особливості кваліфікації дій правопорушника.
- Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу кримінального правопорушення.
- Види покарань та їх застосування, принципи індивідуалізації покарання.

- Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння (необхідна оборона, крайня необхідність, виконання наказу тощо).
- Підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності та покарання.
- Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх та спеціальні заходи кримінально-правового характеру.

вміти:

- Аналізувати кримінально-правові норми та застосовувати їх до конкретних ситуацій.
- Кваліфікувати кримінальні правопорушення відповідно до норм Кримінального кодексу України.
- Визначати склад кримінального правопорушення та оцінювати його об'єктивні та суб'єктивні ознаки.
- Оцінювати ступінь суспільної небезпеки діяння та правомірність застосування кримінальної відповідальності.
- Використовувати принципи кримінального права для визначення заходів кримінально-правового впливу.
- Встановлювати стадію кримінального правопорушення та визначати можливість його запобігання.
- Оцінювати можливість застосування обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.
- Розрізняти основні та додаткові покарання, визначати їх ефективність у конкретних випадках.
- Аналізувати судову практику та використовувати її при тлумаченні норм кримінального права.
- Формувати правові висновки щодо застосування кримінально-правових норм у діяльності правоохоронних органів та приватних безпекових структур.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП “Правоохоронна діяльність” (2024/2025).

Шифр та назва компетентності	Результати навчання
СК3. Здатність професійно оперувати категоріально понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності. СК4. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності. СК6. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.	РН9. Користуватись державною системою урядового зв’язку, Національною системою конфіденційного зв’язку, формування та реалізації державної політики у сферах кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації, криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв’язку спеціального призначення, урядового фельд’єгерського зв’язку.
СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.	РН11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
СК8. Здатність ефективно забезпечувати публічну безпеку та порядку.	РН14. Здійснювати пошук та аналіз новітньої інформації у сфері правоохоронної діяльності, мати навички саморозвитку та самоосвіти протягом життя, підвищення професійної майстерності, вивчення та використання передового досвіду у сфері правоохоронної діяльності.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2		
Семестр	3		
Кількість кредитів ЄКТС	3		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	22	4
	семінари, практичні	20	4
Самостійна робота		48	82
Форма підсумкового контролю			

Перелік тем лекційного матеріалу

Тема 1. Кримінально-правова кваліфікація (2 години)

Склад кримінального правопорушення як основа кримінально-правової кваліфікації. Фактичний склад. Юридичний склад. Формула кваліфікації. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень. Кваліфікація кримінальних правопорушень, які вчиняється співучасниками. Кваліфікація незакінчених кримінальних правопорушень. Кваліфікація повторних кримінальних правопорушень, особливості кваліфікації сукупності.

Тема 2. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи (2 години)

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи.

Життя і здоров'я як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Кримінальні правопорушення проти життя. Кримінальні правопорушення проти здоров'я. Кримінальні правопорушення, які ставлять у небезпеку життя та/або здоров'я, інші медичні кримінальні правопорушення.

2. Кримінальні правопорушення проти життя.

Поняття та види вбивств. Просте умисне вбивство. Умисне вбивство за обтяжуючих обставинах. Умисне вбивство за пом'якшуючих обставинах. Убивство через необережність. Проблеми криміналізації евтаназії, надання допомоги при самогубстві.

3. Кримінальні правопорушення проти здоров'я.

Тілесні ушкодження та їхні види. Завдання фізичних та/або моральних страждань (удар, побої та інші насильницькі дії, що завдали фізичного болю; мордування; катування; погроза вбивством; доведення до замаху на самогубство; домашнє насильство). Зараження хворобами (невиліковною інфекційною хворобою; венеричною хворобою).

4. Кримінальні правопорушення, які ставлять у небезпеку життя та/або здоров'я, інші медичні кримінальні правопорушення.

Невиконання або неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя і здоров'я особи (поза медичною сферою): залишення в небезпеці; ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпеці; неналежне виконання професійних чи службових обов'язків щодо охорони життя і здоров'я дітей.

Діяльність у медичній сфері, що ставить у небезпеку життя та/або здоров'я особи: неналежне виконання професійних обов'язків, що спричинило зараження невиліковною інфекційною хворобою; ненадання допомоги хворому; неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником; незаконне проведення абортів або стерилізації; порушення прав пацієнта; порушення порядку трансплантації органів чи тканин людини; незаконне проведення абортів або стерилізації; незаконна лікувальна діяльність; незаконне проведення дослідів над

людиною; вилучення у людини органів чи тканин з метою трансплантації та незаконна торгівля ними; насильницьке донорство.

Інші медичні кримінальні правопорушення: розголошення відомостей про проведення огляду на виявлення зараження невиліковною інфекційною хворобою та його результатів і незаконне розголошення лікарської таємниці.

Тема 3. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи (2 години)

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

Воля, честь та гідність як родовий об'єкт. Суспільна небезпека посягань проти волі, честі та гідності особи. Проблема криміналізації образи та клевети.

2. Система кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи.

Незаконне позбавлення волі або викрадення людини. Насильницьке зникнення. Захоплення заручників. Підміна дитини. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини. Експлуатація дитини. Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом. Незаконне поміщення в психіатричний заклад. Примушування до шлюбу.

3. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Статева свобода та статева недоторканість як родовий об'єкт. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Види посягань проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

4. Система кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

Зґвалтування. Сексуальне насильство. Примушування до вступу в статевий зв'язок. Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Розбещення неповнолітніх.

Тема 4. Кримінальні правопорушення проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина (2 години)

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина.

Конституційні права і свободи громадянина як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина. Класифікація кримінальних правопорушень проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина. Їхні видові об'єкти.

2. Кримінальні правопорушення проти народного волевиявлення, інших виборчих прав громадян.

Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача. Надання неправдивих відомостей до органу ведення

Державного реєстру виборців або фальсифікація виборчих документів, документів референдуму, підсумків голосування або відомостей Державного реєстру виборців. Незаконне використання виборчого бюлетеня, бюлетеня для голосування на референдумі, голосування виборцем, учасником референдуму більше ніж один раз. Незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму. Порушення таємниці голосування. Порушення порядку фінансування політичної партії, передвиборної агітації, агітації з всеукраїнського або місцевого референдуму. Підкуп виборця, учасника референдуму.

3. Кримінальні правопорушення проти трудових та інших соціально-економічних прав людини.

Перешкоджання законній діяльності професійних спілок, політичних партій, громадських організацій. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів. Грубе порушення законодавства про працю. Грубе порушення угоди про працю. Примушування до участі у страйку або перешкоджання участі у страйку. Невиплата заробітної плати, стипендії, пенсії чи інших установлених законом виплат. Порушення права на отримання освіти. Порушення права на безоплатну медичну допомогу.

4. Кримінальні правопорушення проти рівноправності.

Дискримінація (порушення рівноправності).

5. Кримінальні правопорушення проти недоторканності приватного життя особи.

Порушення недоторканності житла. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер. Порушення недоторканності приватного життя.

6. Кримінальні правопорушення проти свободи совісті.

Пошкодження релігійних споруд чи культових будинків. Незаконне утримування, осквернення або знищення релігійних святинь. Перешкоджання здійсненню релігійного обряду. Посягання на здоров'я людей під приводом проповідкування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів.

7. Кримінальні правопорушення у сфері охорони права на об'єкти інтелектуальної власності.

Порушення авторського права і суміжних прав. Порушення прав на винахід, корисну модель, промисловий зразок, топографію інтегральної мікросхеми, сорт рослин, раціоналізаторську пропозицію.

8. Кримінальні правопорушення проти сім'ї і дітей.

Ухилення від сплати аліментів на утримання дітей. Ухилення від сплати коштів на утримання непрацездатних батьків. Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Зловживання опікунськими правами. Розголошення таємниці усиновлення (удочеріння). Незаконні дії щодо усиновлення (удочеріння).

Тема 5. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки та проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (2 години).

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки та кримінальні правопорушення проти безпеки держави.

Безпека держави як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки та кримінальні правопорушення проти безпеки держави. Класифікація кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки та кримінальні правопорушення проти безпеки держави. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти безпеки держави. Проблеми криміналізації колабораціонізму.

2. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України. Посягання на життя державного чи громадського діяча. Диверсія. Державна зрада. Шпигунство. Колабораційна діяльність. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань.

3. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Мир, безпека людства та міжнародний правопорядок як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Класифікація кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

4. Кримінальні правопорушення проти миру.

Пропаганда війни. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів. Глорифікація дій агресора. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни. Порушення законів та звичаїв війни. Найманство.

5. Кримінальні правопорушення проти безпеки людства.

Застосування зброї масового знищення. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення. Екоцид. Геноцид.

6. Кримінальні правопорушення проти міжнародного правопорядку.

Посягання на життя представника іноземної держави. Кримінальні правопорушення проти осіб та установ, що мають міжнародний захист. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала. Піратство.

Тема 6. Кримінальні правопорушення проти власності (2 години).

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти власності.

Власність як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти власності. Класифікація

кримінальних правопорушень проти власності. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти власності. Предмет кримінальних правопорушень проти власності. Відмежування складів кримінальних правопорушень проти власності від суміжних складів кримінальних правопорушень.

2. Кримінальні правопорушення проти власності, що полягають у заволодінні чужим майном.

Крадіжка. Грабіж. Розбій. Викрадення води, електричної або теплової енергії шляхом її самовільного використання. Вимагання. Шахрайство. Шахрайство з використанням ІТ. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

3. Кримінальні правопорушення проти власності, не пов'язані із заволодінням чужим майном.

Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою. Незаконне привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Умисне знищення або пошкодження майна. Умисне пошкодження об'єктів електроенергетики. Погроза знищення майна. Необережне знищення або пошкодження майна. Порушення обов'язків щодо охорони майна. Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво. Придбання, отримання, зберігання чи збут майна, одержаного злочинним шляхом.

Тема 7. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг. Корупційні кримінальні правопорушення та кримінальні правопорушення, що пов'язані з корупцією (2 години).

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень, що пов'язані з корупцією.

Службова діяльність та професійна діяльність, пов'язана із наданням публічних послуг як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень, що пов'язані з корупцією. Класифікація кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг, корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень, що пов'язані з корупцією. Видові об'єкти кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної із наданням публічних послуг. Корупційні кримінальні правопорушення. Кримінальні правопорушення, що пов'язані з корупцією.

2. Кримінальні правопорушення, що посягають на нормальну службову діяльність в органах державної влади, місцевого самоврядування та інших юридичних особах публічного права.

Зловживання владою або службовим становищем. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Декларування

недостовірної інформації. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Незаконне збагачення. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі. Провокація підкупу.

3. Кримінальні правопорушення, що посягають на нормальну службову діяльність в юридичних особах приватного права.

Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми. Підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми.

4. Кримінальні правопорушення, що посягають на нормальну службову діяльність в юридичних особах як публічного, так і приватного права.

Службове підроблення. Службова недбалість. Зловживання впливом.

5. Кримінальні правопорушення, що посягають на нормальну професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.

Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Підкуп особи, яка надає публічні послуги. Протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань.

Тема 8. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності (2 години).

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

Громадський порядок і моральність як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Класифікація кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності.

2. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку.

Групове порушення громадського порядку. Масові заворушення. Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку. Хуліганство.

3. Кримінальні правопорушення проти моральності.

Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини. Знищення, пошкодження або приховування документів чи унікальних документів Національного архівного фонду. Жорстоке поводження з тваринами. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів. Створення або утримання місць розпусти і звідництво. Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність.

Тема 9. Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення (2 години).

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.

Здоров'я населення як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти здоров'я населення. Класифікація кримінальних правопорушень проти здоров'я населення. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти здоров'я населення.

2. Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту. Посів або вирощування снотворного маку чи конопель. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів. Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

3. Кримінальні правопорушення, суміжні з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів. Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням. Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів. Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин.

4. Кримінальні правопорушення, пов'язані з уживанням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Незаконне публічне вживання наркотичних засобів.

5. Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення, не пов'язані з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних

чи сильнодіючих лікарських засобів. Фальсифікація лікарських засобів або обіг фальсифікованих лікарських засобів. Порушення встановленого порядку доклінічного вивчення, клінічних випробувань і державної реєстрації лікарських засобів. Незаконна організація або утримання місць для вживання одурманюючих засобів. Спонування неповнолітніх до застосування допінгу. Схиляння неповнолітніх до вживання одурманюючих засобів. Порушення санітарних правил і норм щодо запобігання інфекційним захворюванням та масовим отруєнням. Порушення правил поведінки з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами. Заготівля, перероблення або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції.

Тема 10. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту (2 години).

1. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва.

Безпека руху та експлуатації транспорту як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Класифікація кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти безпеки руху та експлуатації транспорту.

2. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації залізничного, водного і повітряного транспорту.

Порушення правил безпеки руху або експлуатації залізничного, водного чи повітряного транспорту. Здійснення професійної діяльності членом екіпажу або обслуговування повітряного руху диспетчером управління повітряним рухом (диспетчером служби руху) у стані алкогольного сп'яніння або під впливом наркотичних чи психотропних речовин. Пошкодження шляхів сполучення і транспортних засобів. Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна. Блокування транспортних комунікацій, а також захоплення транспортного підприємства. Примушування працівника транспорту до невиконання своїх службових обов'язків. Порушення правил повітряних польотів. Порушення правил використання повітряного простору. Самовільне без нагальної потреби зупинення поїзда. Ненадання допомоги судну та особам, що зазнали лиха. Неповідомлення капітаном назви свого судна при зіткненні суден.

3. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації автомобільного і міського електричного транспорту.

Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами. Випуск в експлуатацію технічно несправних транспортних засобів або інше порушення їх експлуатації. Порушення правил, норм і стандартів, що стосуються убезпечення дорожнього руху. Незаконне заволодіння транспортним засобом. Знищення, підrobка або заміна номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу.

4. Кримінальні правопорушення у сфері безпечного функціонування всіх видів механічного та трубопровідного транспорту.

Порушення чинних на транспорті правил. Пошкодження об'єктів магістральних або промислових нафто-, газо-, конденсатопроводів та нафтопродуктопроводів.

Тема 11. Окремі кримінальні правопорушення проти порядку управління (авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян). Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (2 години).

1. Кримінальні правопорушення, що посягають на авторитет органів державної влади в частині дотримання встановленого законодавством порядку використання державних символів.

Наруга над державними символами. Незаконне підняття Державного Прапора України на річковому або морському судні.

2. Кримінальні правопорушення, що посягають на авторитет органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян в частині дотримання встановленого законодавством порядку діяльності підприємств, установ або організацій та об'єднань громадян.

Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій. Захоплення державних або громадських будівель чи споруд.

3. Окремі кримінальні правопорушення проти представників влади та інших осіб у зв'язку з виконанням службових обов'язків або державною, службовою чи громадською діяльністю.

Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця. Втручання у діяльність державного діяча. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча. Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу, працівника органу державної виконавчої служби чи приватного виконавця. Посягання на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця. Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника. Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок. Перешкоджання діяльності народного депутата України та депутата місцевої ради. Перешкоджання діяльності Рахункової палати, члена Рахункової палати. Перешкоджання діяльності Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок.

4. Кримінальні правопорушення, що посягають на авторитет органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян в частині дотримання встановленого законодавством порядку обігу та використання

документів, печаток, штампів, бланків, спеціальних технічних засобів отримання інформації та ліній зв'язку.

Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження. Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів. Незаконні придбання, збут або використання спеціальних технічних засобів отримання інформації. Умисне пошкодження ліній зв'язку.

5. Інші кримінальні правопорушення, що посягають на авторитет органів влади та місцевого самоврядування, об'єднань громадян, державних підприємств, установ чи організацій.

Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи. Підкуп працівника підприємства, установи чи організації. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань. Самоправство.

6. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби (військових кримінальних правопорушень).

Порядок несення військової служби як родовий об'єкт кримінальних правопорушень. Суспільна небезпека кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби. Спеціальні ознаки військових кримінальних правопорушень. Класифікація кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби. Видові об'єкти кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби.

7. Окремі військові кримінальні правопорушення.

Непокора. Невиконання наказу. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків. Погроза або насильство щодо начальника. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості.

Самовільне залишення військової частини або місця служби. Дезертирство. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом.

Мародерство. Насильство над населенням у районі воєнних дій. Погане поводження з військовополоненими. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею.

Зміст практичних занять (всі заняття практичні)

Тема 1. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи (2 год.)

Дослідження судової практики. Аналіз рішень Верховного Суду щодо кваліфікації різних видів вбивств (умисне, необережне, вчинене з обтяжуючими та пом'якшуючими обставинами). Розгляд кейсів, що стосуються відмежування умисних тілесних ушкоджень від необережного вбивства та інших суміжних складів.

Аналіз тенденцій. Дослідження статистики щодо реєстрації кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я за останні роки. Виявлення основних тенденцій у судовій практиці щодо призначення покарань за ці злочини.

Завдання з кримінально-правової кваліфікації.

Тема 2. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності, статевої свободи та недоторканості (2 год.)

Дослідження судової практики. Розбір справ, що стосуються торгівлі людьми, викрадення та захоплення заручників. Аналіз судових рішень щодо кваліфікації зґвалтування та сексуального насильства, особливо у випадках, коли потерпілим є неповнолітня особа. Обговорення проблем, пов'язаних з доведенням складу кримінальних правопорушень, таких як «розбещення неповнолітніх».

Аналіз тенденцій. Огляд динаміки реєстрації кримінальних правопорушень, проти волі, честі та гідності, статевої свободи та недоторканості

Завдання з кримінально-правової кваліфікації. Відмежування сексуального насильства від зґвалтування. Кваліфікація дій, що підпадають під ознаки «примусування до шлюбу» або «незаконного позбавлення волі».

Тема 3. Кримінальні правопорушення проти виборчих та особистих прав і свобод людини і громадянина (2 год.)

Дослідження судової практики. Розгляд судових справ, пов'язаних з порушенням виборчого законодавства, зокрема «підкуп виборця» та «перешкоджання здійсненню виборчого права». Аналіз практики застосування статей щодо порушення трудових прав, наприклад, «невиплата заробітної плати». Обговорення рішень судів щодо злочинів, пов'язаних з порушенням недоторканості житла та таємниці листування.

Аналіз тенденцій. Дослідження кількості зареєстрованих правопорушень під час виборчих кампаній. Вивчення тенденцій щодо судового захисту права інтелектуальної власності.

Завдання з кримінально-правової кваліфікації. Кейс-стаді: кваліфікація дій службової особи, яка свідомо перешкождала роботі журналіста. Кваліфікація дії особи, яка проникла в чуже житло та встановила пристрій для підслуховування.

Тема 4. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки та проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку (2 год.)

Дослідження судової практики. Аналіз вироків у справах щодо державної зради, колабораціонізму та диверсії. Розгляд судових рішень, пов'язаних із порушенням законів та звичаїв війни. Обговорення практики кваліфікації кримінальних правопорушень, що полягають у глорифікації дій агресора.

Вивчення динаміки реєстрації злочинів проти національної безпеки, зокрема після початку повномасштабного вторгнення. Дослідження міжнародної та національної практики щодо притягнення до відповідальності за геноцид.

Завдання з кримінально-правової кваліфікації.

Тема 5. Кримінальні правопорушення проти власності (2 год.)

Дослідження судової практики. Аналіз відмінностей у судових рішеннях щодо кваліфікації крадіжки, грабежу та розбою. Розбір справ, пов'язаних із шахрайством з використанням ІТ та вимаганням. Обговорення судової практики щодо привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.

Аналіз тенденцій. Визначення тенденцій обліку посягань на власність протягом останніх 10 років. Вивчення тенденцій у правозастосовній практиці щодо покарань за кримінальні правопорушення проти власності.

Завдання з кримінально-правової кваліфікації. Кейс-стаді: кваліфікація крадіжки з проникненням. Практичні завдання на кваліфікацію дій, пов'язаних з незаконною ініціацією платежів у електронних платіжних системах.

Тема 6. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та корупційні кримінальні правопорушення (2 год.)

Дослідження судової практики. Аналіз резонансних справ НАБУ та САП, що стосуються «незаконного збагачення» та «прийняття пропозиції неправомірної вигоди». Розбір судових рішень щодо кваліфікації «службового підроблення» та «службової недбалості». Обговорення проблем доведення «зловживання впливом».

Аналіз тенденцій. Огляд кількості зареєстрованих корупційних злочинів та ефективності боротьби з ними. Вивчення тенденцій у судовій практиці щодо призначення покарань за корупцію.

Завдання з кримінально-правової кваліфікації. Кваліфікація дій посадової особи, яка, використовуючи своє становище, завдала шкоди державі. Розгляд фабул, де необхідно відмежувати «пропозицію неправомірної вигоди» від «провокації підкупу».

Тема 7. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності (2 год.)

Дослідження судової практики. Розбір судових рішень щодо «хуліганства», особливо у випадках, коли воно супроводжується насильством. Аналіз практики застосування статей щодо жорстокого поводження з тваринами та наруги над могилою. Обговорення судових прецедентів, пов'язаних з порнографією та сутенерством.

Аналіз тенденцій. Дослідження динаміки зареєстрованих масових заворушень та групових порушень громадського порядку. Вивчення тенденцій щодо кваліфікації злочинів, пов'язаних з поширенням насильства та жорстокості.

Завдання з кримінально-правової кваліфікації. Практичні завдання щодо відмежування хуліганства від інших суміжних злочинів. Кейс-стаді: кваліфікація дій особи, яка створила та утримувала місце розпусти.

Тема 8. Кримінальні правопорушення проти здоров'я населення (2 год.)

Дослідження судової практики. Розгляд судових рішень щодо незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збуту наркотичних засобів. Аналіз практики кваліфікації контрабанди наркотичних засобів та фальсифікації лікарських засобів.

Аналіз тенденцій. Огляд динаміки реєстрації злочинів проти здоров'я населення та відповідної динаміки кількості засуджених.

Завдання з кримінально-правової кваліфікації. Фабули, де необхідно розмежувати незаконне виготовлення, зберігання та збут наркотичних засобів. Практичні завдання на кваліфікацію дій, пов'язаних з незаконним виробництвом, зберіганням та збутом отруйних речовин.

Тема 9. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту (2 год.)

Дослідження судової практики. Аналіз судових рішень щодо порушення правил безпеки дорожнього руху, що спричинило тяжкі наслідки. Розгляд справ, пов'язаних із незаконним заволодінням транспортним засобом. Обговорення практики кваліфікації злочинів, пов'язаних з порушенням правил експлуатації залізничного, водного та повітряного транспорту.

Аналіз тенденцій. Дослідження статистики ДТП та кримінальних правопорушень у сфері дорожнього руху. Дослідження ділень концентрації ДТП за місцем реєстрації студента з використанням платформи IFSafeLab. Вивчення судової практики щодо покарань за ці злочини, особливо коли вони вчинені у стані сп'яніння.

Завдання з кримінально-правової кваліфікації. Кейс-стаді: кваліфікація дій водія, який вчинив ДТП, будучи в стані алкогольного сп'яніння. Завдання щодо кваліфікації дій, що пов'язані з пошкодженням шляхів сполучення.

Тема 10. Окремі кримінальні правопорушення проти порядку управління

та проти встановленого порядку несення військової служби (2 год.)

Дослідження судової практики. Аналіз судових рішень щодо опору представникові влади, погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. Розбір справ, пов'язаних з підробленням документів, печаток, штампів. Обговорення судових прецедентів щодо самовільного залишення військової частини та дезертирства.

Аналіз тенденцій. Дослідження динаміки зареєстрованих злочинів проти порядку управління в умовах воєнного стану. Огляд тенденцій обліку та постановлення вироків за військові кримінальні правопорушення.

Завдання з кримінально-правової кваліфікації. Надання фабул, що імітують напади на представників влади. Практичні завдання щодо відмежування невиконання наказу від непокори. Кейс-стаді: кваліфікація дій особи, яка підробила офіційний документ.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ

Сучасна освіта вимагає від студентів не лише засвоєння теоретичних знань, а й вміння застосовувати їх на практиці. Одним із ефективних підходів до досягнення цієї мети є навчальний моніторинг реальних судових рішень. Запропонований підхід спрямований на формування глибокого розуміння студентами фундаментальних принципів кримінального права через їх практичне застосування.

Суть підходу полягає у тому, що кожен студент самостійно знаходить у Єдиному державному реєстрі судових рішень конкретний обвинувальний вирок і аналізує його відповідно до теми, що вивчається. Використовуючи цей підхід, студенти не лише опрацьовують теоретичні концепції, а й закріплюють їх на реальних прикладах. Наприклад, якщо тема стосується кримінальних правопорушень проти власності, студент має знайти судові рішення про одне з таких правопорушень та запропонувати на семінарі його аналіз.

Важливо, що робота над судовими рішеннями протягом семестру є не лише підготовкою до семінарів, а й основою для підсумкового дослідницького проєкту.

Такий підхід сприяє не лише засвоєнню теоретичних знань, а й розвитку навичок критичного мислення, юридичного аналізу та застосування норм кримінального права на практиці. Кінцевою метою є не просто заповнення таблиць, а здатність узагальнювати отримані знання та формулювати власні висновки про правозастосовну практику.

Таким чином, дана методика навчання забезпечує студентам комплексний підхід до вивчення кримінального права, поєднуючи теоретичний аналіз із практичним застосуванням, що є важливим кроком у підготовці майбутніх фахівців з безпеки.

ПІДГОТОВКА ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ТА ПОТОЧНА РОБОТА НАД ДОСЛІДЖЕННЯМ

Щодо кожного судового рішення, яке досліджується перед семінаром (мінімум одне рішення на семінар є обов'язковою вимогою), студент складає таблицю наступного змісту та зберігає її у вигляді файлу в окремій теці «Кримінальне право. Особлива частина. Вироки» у своєму корпоративному хмарному сховищі.

Заповнення таблиці є обов'язковою та формалізованою частиною підготовки до кожного семінару.

Обов'язково потрібно підготувати 10 таких досліджень (по одному на кожну з тем практичних занять, що передбачені в курсі).

До перевірки під час семінарського заняття, за годину до його початку подається посилання на файл у хмарному сервісі університету із заповненою таблицею.

<i>Джерела кримінального права</i>		
1.	Джерело повідомлення (гіперпосилання на https://reyestr.court.gov.ua/)	
2.	Дата постановлення рішення та назва суду	
3.	Час та місце вчинення злочину	

4.	Висновок щодо використаної у судовому рішенні редакції конкретного закону про кримінальну відповідальність (як мінімум – статті Особливої частини КК). Обґрунтування застосованого принципу дії у часі (перспективна дія, ретроактивність, ультраактивність)		
5.	Який з просторових принципів використано (територіальний, громадянства, космополітичний, реальний)? Обґрунтування.		
Кримінальне правопорушення та система заходів кримінально-правового впливу			
6.	Обґрунтований висновок щодо виду вчиненого кримінального правопорушення відповідно до ст. 12 КК		
7.	Застосовані заходи кримінально-правового реагування. У разі застосування кримінальної відповідальності – визначення форми реалізації (ліберальна, репресивна)		
8.	Кримінально-правова кваліфікація відповідно до КК України (якщо злочин вчинено в співучасті – надати кваліфікацію кожного з співучасників окремо)		
Склад кримінального правопорушення. Об’єктивні ознаки складу кримінального правопорушення. Суб’єктивні ознаки складу кримінального правопорушення			
Аналіз фактичного та юридичного складів злочинів (назвати та охарактеризувати ознаки складу кримінального правопорушення; у разі співучасті - окремо для кожного співучасника; у разі множинності - окремо для кожного правопорушення)			
9.	Елемент складу злочину	Юридичний склад злочину	Фактичний склад злочину
10.	Об’єкт		
11.	Предмет (за можливості обов’язково вказати грошову оцінку предмету)/ потерпілий		
12.	Об’єктивна сторона. Матеріальний чи формальний склад (обґрунтування) (обов’язкові ознаки)		
13.	Об’єктивна сторона (факультативні ознаки)		
14.	Суб’єкт		
15.	Суб’єктивна сторона (характеристика інтелектуального та вольового моментів вини)		
16.	Суб’єктивна сторона (факультативні ознаки)		
17.	Кваліфікуючі ознаки		
Стадії вчинення кримінального правопорушення. Множинність кримінальних правопорушень			
18.	Висновок щодо стадії вчиненого кримінального правопорушення		
19.	Висновок щодо форм множинності, які мають місце у досліджуваному судовому рішенні		
Співучасть у кримінальному правопорушенні.			
20.	Співучасть (якщо наявна – вказати види співучасників та форму співучасті)		
Покарання та його мета. Призначення покарань			
21.	Дані, що характеризують особу винного, вказані у судовому рішенні		
22.	Пом’якшуючі або обтяжуючі обставини, які суд взяв до уваги		

23.	Висновок щодо призначення покарання за сукупністю правопорушень або вироків (за наявності)	
24.	Призначене покарання (Основне, додаткове).	
<i>Звільнення від кримінальної відповідальності. Звільнення від покарання та його відбування</i>		
25.	Чи використано звільнення від відповідальності або покарання?	

ОКРЕМІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ

Процес кваліфікації злочинів представляє собою співставлення ознак вчиненого діяння з ознаками складу злочину, передбаченого статтею Особливої частини КК. Юридичний склад злочину – сукупність об’єктивних та суб’єктивних ознак діяння, передбаченого конкретною статтею (частиною статті) Особливої частини КК. Фактичний склад злочину – сукупність об’єктивних та суб’єктивних ознак вчиненого діяння. Таким чином, кваліфікація злочинів може розглядатися як співставлення ознак фактичного та юридичного складів злочинів.

Розв’язання практичних завдань курсу передбачає встановлення кваліфікації дій винних осіб та описання відповідних ознак юридичного та фактичного складів в даному випадку. Наприклад, Б. здійснив несанкціоноване втручання в роботу персонального комп’ютера Д. (скориставшись відсутністю уваги з боку Д., без дозволу останнього, віддав команду на знищення інформації) внаслідок якого було знищено файл з розрахунками проекту над яким працював Д. Вартість файлу оцінена експертизою у 56000 грн. В даному випадку описання розв’язання завдання може бути наступним:

Формулювання обвинувачення	ч. 1. ст. 361 Б. своїми діями, що виявилися несанкціонованій віддачі комп’ютеру Д. команди щодо знищення файлу з розрахунками проекту, вчинив несанкціоноване втручання в роботу комп’ютера Д., яке призвело до втрати файлу з розрахунками проекту.
Об’єкт злочину	Юридичний об’єкт – суспільні відносини в сфері реалізації права власності на комп’ютерну інформацію Фактичний об’єкт – суспільні відносини в сфері реалізації Д. права власності на його комп’ютерну інформацію
Предмет злочину	Юридичний предмет – комп’ютерна інформація, що характеризується наявністю носія (фізична ознака), власника (юридична ознака) та представляє певну цінність (соціальна ознака) Фактичний предмет – файл з розрахунками проекту, який був фізично розміщений на жорсткому диску комп’ютеру Д. (фізична ознака), належав Д. (юридична ознака) та представляв значну цінність для Д. 56 тис. грн (соціальна ознака)

Об'єктивна сторона	Юридична об'єктивна сторона: діяння – несанкціоноване втручання в роботу ЕОМ; суспільно небезпечні наслідки – втрата комп'ютерної інформації; причинний зв'язок. Фактична об'єктивна сторона: діяння – несанкціоноване втручання в роботу ЕОМ Д., винний скориставшись відсутністю уваги з боку Д., без дозволу останнього, віддав команду на знищення інформації; суспільно небезпечні наслідки – втрата файлу з розрахунками проекту; причинний зв'язок – втрата файлу сталася внаслідок вчиненого несанкціонованого втручання.
Суб'єкт	Юридичний суб'єкт – фізична, осудна особа, що досягла 16 років Фактичний суб'єкт. – Б.
Суб'єктивна сторона	Юридична суб'єктивна сторона – прямий умисел Фактична суб'єктивна сторона Б. усвідомлював, що його дії є несанкціонованими та можуть спричинити суспільно небезпечні наслідки у вигляді втрати комп'ютерної інформації; передбачав та бажав їх настання

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЄКТ. ПІДСУМКОВА ОЦІНКА

Мета проєкту: написання та захист узагальненого повідомлення, яке демонструє здатність студента аналізувати судову практику та робити системні висновки.

Формальні критерії оцінки:

- 1) наявність 10 заповнених аналітичних таблиць у хмарному сховищі; ці таблиці мають стосуватися 10 різних тем курсу.
- 2) наявність підсумкового повідомлення у форматі есе або доповіді (3-5 сторінок).

Зміст підсумкового повідомлення.

Повідомлення повинно містити відповіді на чотири ключові питання, використовуючи приклади з 10 проаналізованих судових рішень.

1. Аналіз складу кримінального правопорушення: Що студент дізнався про об'єктивні та суб'єктивні ознаки складів кримінальних правопорушень з теоретичної частини курсу та на основі судової практики? Наведіть приклади, як суди встановлювали чи відрізняли ці елементи.

2. Аналіз співучасті, стадій та множинності. Які форми співучасті, стадії та види множинності злочинів найчастіше зустрічаються у дослідженні? Проілюструйте це конкретними прикладами з ваших таблиць.
3. Призначення покарання та звільнення від нього. Які фактори (пом'якшуючі/обтяжуючі обставини, дані про особу) впливали на вибір покарання судом у досліджених рішеннях? Коли суди приймали рішення про звільнення від покарання?
4. П'ять правил кримінально-правової кваліфікації, які на думку студента, будуть найбільш корисними в подальшій професійній діяльності.
5. Висновки та основні проблеми. На основі узагальнення здійснених досліджень, ураховуючи розгляд тенденцій кримінально-правового регулювання під час семінарів, студент формулює три головні проблеми кримінально-правової протидії злочинності в Україні.

Захист проекту відбувається під час публічної дискусії з викладачем. Для уточнення позиції студента викладач може задавати питання щодо змісту курсу.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ЩОДО ЗМІСТУ КУРСУ ПІД ЧАС ПУБЛІЧНОЇ ДИСКУСІЇ З ВИКЛАДАЧЕМ

1. Поняття кримінального права 2. Структура кримінального закону. 3. Стаття закону про кримінальну відповідальність. 4. Поняття дії кримінального закону у часі. Час вчинення кримінального правопорушення. Оприлюднення закону. Набрання чинності кримінальним законом. 5. Перспективна дія кримінального закону. Ретроактивна дія кримінального закону. Ультраактивна дія кримінального закону. 6. Принципи дії закону про кримінальну відповідальність в просторі: територіальний, громадянства, універсальний, реальний. 7. Видача і передача злочинця (екстрадиція). 8. Криміналізація та декриміналізація суспільно небезпечних діянь. 9. Визначення кримінального правопорушення за КК України. 10. Класифікація кримінальних правопорушень за ступенем тяжкості та її правове значення. Інші види кримінальних правопорушень. 11. Форми реалізації кримінальної відповідальності. 12. Поняття, структура і значення складу кримінального правопорушення. 13. Елементи (об'єкт складу кримінального правопорушення, об'єктивна сторона складу кримінального правопорушення, суб'єкт складу кримінального правопорушення, суб'єктивна сторона складу кримінального правопорушення). 14. Основні і факультативні ознаки складу кримінального правопорушення. 15. Ознаки і класифікація об'єктів кримінального правопорушення.	16. Поняття предмета кримінального правопорушення та його ознаки. 17. Потерпілий від кримінального правопорушення 18. Ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони кримінального правопорушення. 19. Форми діяння, активний (дія) й пасивний (бездіяльність) характер поведінки. 20. Специфіка причинного зв'язку у кримінальному праві 21. Спосіб. Місце. Час вчинення правопорушення. 22. Знаряддя. Засоби. Обстановка вчинення правопорушення. 23. Ознаки, що характеризують суб'єкта кримінального правопорушення як елемент складу кримінального правопорушення. Загальний та спеціальний суб'єкт. 24. Вік, із досягненням якого може наставати кримінальна відповідальність. Знижений вік кримінальної відповідальності. 25. Медичний та юридичний критерії осудності. 26. Кримінально-правове значення суб'єктивної сторони кримінального правопорушення. 27. Умисел та необережність як форми вини. Поняття та види умислу. Інтелектуальний і вольовий моменти умислу. Поняття та види необережності. Інтелектуальний і вольовий моменти необережності. 28. Мотив. Мета. Емоційний стан. 29. Поняття незакінченого кримінального правопорушення, його види та відмінність від закінченого. Поняття та ознаки готування до кримінального правопорушення. 30. Поняття та ознаки замаху на злочин. Види замаху на злочин (закінчений і незакінчений).

31. Поняття співучасті у злочині. Об'єктивні ознаки співучасті у злочині. Суб'єктивні ознаки співучасті у злочині.
32. Відмінність співучасті від необережного співзаподіяння.
33. Поняття та види співучасників.
34. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб без попередньої змови.
35. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб за попередньою змовою.
36. Вчинення кримінального правопорушення організованою групою.
37. Вчинення кримінального правопорушення злочинною організацією.
38. Експес виконавця (співучасника).
39. Поняття та ознаки множинності кримінальних правопорушень за кримінальним правом України. Види множинності кримінальних правопорушень.
40. Поняття одиничного кримінального правопорушення, його види.
41. Поняття повторності кримінальних правопорушень, її ознаки та види
42. Поняття сукупності кримінальних правопорушень, її ознаки та види.
43. Поняття рецидиву кримінальних правопорушень.
44. Правові наслідки повторності, сукупності, рецидиву кримінальних правопорушень.
45. Система покарань. Правове значення системи покарань.
46. Види звільнення від кримінальної відповідальності.
47. Передумови, підстави та кримінально-правові наслідки звільнення від покарання та звільнення від відбування покарання.
48. Поняття, ознаки та мета застосування примусових заходів медичного характеру.
49. Відмінність кримінально-правового впливу на неповнолітніх від повнолітніх.
50. Поняття та види вбивств.
51. Проблеми криміналізації евтаназії, надання допомоги при самогубстві.
52. Тілесні ушкодження та їхні види.
53. Залишення в небезпеці. Ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпеці.
54. Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини.
55. Експлуатація дитини.
56. Примушування до шлюбу.
57. Згвалтування. Сексуальне насильство. Примушування до вступу в статевий зв'язок.
58. Статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку. Розбещення неповнолітніх.
59. Перешкоджання здійсненню виборчого права або права брати участь у референдумі, роботі виборчої комісії або комісії з референдуму чи діяльності офіційного спостерігача.
60. Порушення таємниці голосування.
61. Перешкоджання законній професійній діяльності журналістів.
62. Грубе порушення законодавства про працю.
63. Дискримінація (порушення рівноправності).
64. Порушення недоторканності житла.
65. Порушення таємниці листування, телефонних розмов, телеграфної чи іншої кореспонденції, що передаються засобами зв'язку або через комп'ютер.
66. Порушення недоторканності приватного життя.
67. Порушення авторського права і суміжних прав.
68. Проблеми кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність.
69. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.
70. Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України.
71. Посягання на життя державного чи громадського діяча.
72. Диверсія.
73. Державна зрада.
74. Шпигунство.
75. Розголошення державної таємниці.
76. Наруга над державними символами.
77. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.
78. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця.
79. Викрадення, привласнення, вимагання документів, штампів, печаток, заволодіння ними шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем або їх пошкодження.
80. Підrobлення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів.
81. Примушування до виконання чи невиконання цивільно-правових зобов'язань.
82. Самоправство.
83. Непокора. Невиконання наказу.
84. Самовільне залишення військової частини або місця служби. Дезертирство.
85. Мародерство. Насильство над населенням у районі воєнних дій.
86. Порушення законів та звичаїв війни.
87. Крадіжка.
88. Грабіж.
89. Розбій.
90. Вимагання.
91. Шахрайство.
92. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.
93. Заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою.

94. Зловживання владою або службовим становищем.
95. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу.
96. Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою.
97. Незаконне збагачення.
98. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі.
99. Провокація підкупу.
100. Службове підроблення.
101. Службова недбалість.
102. Зловживання впливом.
103. Групове порушення громадського порядку.
104. Масові заворушення.
105. Заклики до вчинення дій, що загрожують громадському порядку.
106. Хуліганство.
107. Наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого.
108. Ввезення, виготовлення або розповсюдження творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію.
109. Ввезення, виготовлення, збут і розповсюдження порнографічних предметів.
110. Створення або утримання місць розпусти і звідництво.
111. Втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність.
112. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів.
113. Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту.
114. Терористичний акт.
115. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем.
116. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами.

ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ

Підсумковій оцінці (40 балів) підлягають наступні результати роботи студентів протягом курсу:

- 1) заповнені таблиці досліджень судових рішень (10 балів);
- 2) підсумкове повідомлення (10 балів);
- 3) публічна дискусія з викладачем, відповіді на додаткові питання (20 балів).

Зміст самостійної роботи студентів
Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни
«Кримінальне право»

Найменування видів робіт	Розподіл годин	
	денна форма	заочна форма
Самостійна робота, год, у т.ч.:	48	-
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	14	-
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	12	-
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	10	-
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	12	-

ПОЛІТИКА КУРСУ

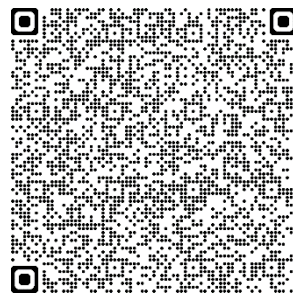
1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100- бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом

можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

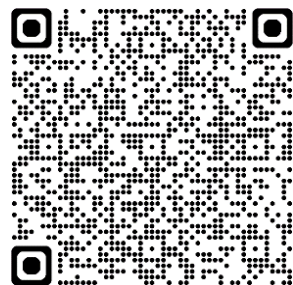
Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за

[покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути

активованій режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за [посиланням](#)

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця в галузі права.

Програмний результат навчання	Метод навчання	Метод оцінювання
ПРНЗ. Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її.	словесні методи (лекція, розповідь пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні методи); інтерактивні методи (Case study, дискусія, мозковий штурм, робота в команді (групах))	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
ПРН9. Користуватись державною системою урядового зв'язку, Національною системою конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах кіберзахисту критичної інформаційної інфраструктури, державних інформаційних ресурсів та інформації, криптографічного та технічного захисту інформації, телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом України, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку.	словесні методи (лекція, розповідь пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні методи); інтерактивні методи (дискусія, мозковий штурм, робота в команді (групах)).	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль

ПРНЗ. Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її.	словесні методи (лекція, розповідь пояснення); наочні методи (ілюстрування, комп'ютерні і мультимедійні методи); інтерактивні методи (Case study, дискусія, мозковий штурм, робота в команді (групах)	усний контроль, поточний контроль, програмований контроль
---	---	---

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в «Електронному журналі обліку успішності академічної групи» на підставі чотирибальної шкали – «2»; «3»; «4»; «5». У разі відсутності студента на занятті виставляється «н». За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість «н» в журналі буде виставлено «0» (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі

позначається літерою «в». До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу. Підсумковий контроль здійснюється у виді заліку із захистом повідомлення про результати індивідуального дослідницького проєкту та відповідями на уточнюючі питання викладача (див. с. 21) та здійснити її прилюдний захист.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	F X
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на залік без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базові міжнародно-правові акти

1. Європейська конвенція про екстрадицію від 13 грудня 1957 р.
2. Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків від 9 червня 2000 р.
3. Європейська конвенція про нагляд за умовно засудженими або умовно звільненими правопорушниками від 30 листопада 1964 р.
4. Європейська конвенція щодо відшкодування збитку жертвам насильницьких кримінальних правопорушень від 24 листопада 1983 р.
5. Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 р.
6. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень проти людства від 26 листопада 1968 р.
7. Міжнародна конвенція про боротьбу з підробкою грошових знаків від 20 квітня 1929 р.
8. Міжнародна конвенція про боротьбу з захопленням заручників від 17 грудня 1979 р. (ст. 5).
9. Міжнародна конвенція про припинення обігу порнографічних предметів і торгівлі ними від 12 вересня 1923 р.
10. Міжнародна конвенція про запобігання злочину апартеїду та покарання за нього від 30 листопада 1973 р.
11. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948 р.
12. Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацією проституції третіми особами від 2 грудня 1949 р.
13. Єдина конвенція про наркотичні засоби від 30 березня 1961 р.
14. Рамкова Конвенція ООН проти організованої злочинності від 21 липня 1997 р.
15. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності («Палермська Конвенція») від 15 листопада 2000 р.
16. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 р.
17. Конвенція про захист довкілля засобами кримінального права від 4 листопада 1998 р.
18. Конвенція про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна від 14 вересня 1963 р.
19. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 р.
20. Європейські пенітенціарні правила (Рекомендація № R (87) 3 від 12 лютого 1987 р.).

Основні рішення та постанови судів

(Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України, Верховного Суду України)

1. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Олександр Смирнов проти України» від 15 липня 2010 р., остаточне від 15 жовтня 2010 р. // Офіційний вісник України. – 2011. – № 15.
2. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі № 2440/07 «Солдатенко проти України» // Офіційний вісник України, № 25 за 2010 р.
3. Рішення Європейського Суду з прав людини від 23 травня 1991 р. у справі «Обершлік проти Австрії».
4. Рішення Європейського Суду з прав людини від 4 грудня 2003 р. у справі «М.С. проти Болгарії».
5. Рішення Європейського Суду з прав людини від 16 квітня 2004 р. у справі «Кархуваара та «Італехті» проти Фінляндії».
6. Комюніке Секретаря Європейського суду з прав людини стосовно рішення у справі «Кононов проти Латвії» // Юридичний вісник України. – 20–26 листопада 2010 р. – № 47.
7. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України з кримінальних справ (1973 – 2012 роки) станом на 20 вересня 2012 року / упорядн. : Ю.М. Грошевий, О.В. Капліна, В.І. Тютюгін. – Х. : Одісей, 2012. – 456 с.
8. Практика судів України з кримінальних справ (2012 – 2013 рр.) / уклад. В.І. Тютюгін ; за ред. В.Я. Тація. – Х. : Право, 2014. – 704 с.
9. Практика застосування судами статей 135, 218–220 КК України // Вісник Верховного Суду України. – 2001. – № 1. – С. 20 – 28.
10. Практика розгляду судами кримінальних справ про невиконання заробітної плати, стипендій, пенсій чи інших установлених законом виплат // Вісник Верховного Суду України. – 2006. – № 10. – С. 15 – 21.
11. Практика розгляду судами кримінальних справ про кримінальні правопорушення, пов'язані з порушенням вимог законодавства про охорону праці // Вісник Верховного Суду України. – 2007. – № 6. – С. 23 – 29.
12. Рішення Конституційного Суду України від 9 лютого 1999 р. (справа про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів) та від 19 квітня 2000 р. (справа про зворотну дію кримінального закону в часі).
13. Судова практика Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Книга 2: Кримінальні справи / упорядн. : С.М. Міщенко, Т.І. Слуцька. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2012. – 496 с.
14. Ткачук О.М. Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси: постатейний покажчик правових позицій Верховного Суду України / О.М. Ткачук. – Х.: Право, 2017. – 308 с.

Основна література

1. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина (кредитно- модульний курс). Навчальний посібник. К., 2007. 208 с.
2. Грищук В.К. Кримінальне право України (загальна частина тести). Навчальний посібник. Львів, 2007. 420 с.
3. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: навчальний посібник / За заг.ред. М.І. Хавронюка. К.: Ваїте, 2014. 944 с.
4. Козич І. В. Платформи кримінально-правової політики // Теоретичні та практичні проблеми розвитку кримінального права і процесу: Матеріали наукового семінару [м. Івано-Франківськ, 06 грудня 2012 року]. / Ред.кол.: Острогляд О.В. (голов.ред.) та ін. Івано-Франківськ, 2012. С. 13-15
5. Козич І.В., Острогляд О.В. Навчально-методичний посібник з курсу
6. «Кримінальне право України. Загальна частина». Івано-Франківськ, 2007. 60 с.
7. Кримінальне право України: Загальна частина. Підручник / Алієва О.М., Гаврильченко Л.К., Гончар Т.О., Заркуа Л.Д. та ін. ; Відп.ред. Стрельцов Є.Л. [4-е вид.] Х. : Одиссей, 2009. 312 с.

Електронні інформаційні ресурси

8. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1998 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
9. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341- III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. Про судову практику у справах про необхідну оборону : Постанова Верховного Суду України від 26 квіт. 2002 р. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0001700-02>.
10. Про судову практику у справах проти життя і здоров'я людини: Постанова Верховного Суду України від 7 лют. 2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0002700-03>.
11. Про судову практику у справах про кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи : Постанова Верховного Суду України від 30 трав. 2008 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0005700-08>.

12. Про судову практику у справах про кримінальні правопорушення проти власності : Постанова Верховного Суду України від 06 лист. 2009 р. № 10.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0010700-09>.
13. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності : Постанова Верховного Суду України від 23 груд. 2005 р. № 12.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0012700-05>.
14. Про практику розгляду судами кримінальних справ про кримінальні правопорушення, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями : Постанова Верховного Суду України від 23 груд. 2005 р. № 13. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/v0013700-05>.
15. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі кримінальні правопорушення проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також адміністративні правопорушення на транспорті : Постанова Верховного Суду України від 23 груд. 2005 р. № 14.
[URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05).
16. Аналіз судової практики. Верховний суд.
<https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/analiz/>
17. База даних правових позицій Верховного Суду України.
<https://lpd.court.gov.ua/>